DOI: https://doi.org/10.32782/PPSS.2024.2.8

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПЕРВИННОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Лариса Василівна ВАСЯНОВИЧ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ
https://orcid.org/0009-0007-4664-1152

Одним із ключових напрямів професійного навчання поліцейських є їх первинна підготовка. Відповідно до «Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції», первинна професійна підготовка поліцейських здійснюється з метою набуття ними спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції. Вона організовується за формами здобуття освіти, визначеними законодавством України, з урахуванням особливостей, які дають змогу поліцейським виконувати під час навчання покладені на поліцію завдання [1]. О.О. Ганжа зазначає, що мета первинної підготовки працівників поліції вочевидь полягає у формуванні необхідного рівня професійних знань та вмінь, які на початковому етапі службової кар'єри поліцейських дозволяли б виконувати їх функціональні завдання та, набуваючи професійного досвіду, підвищувати ефективність виконання службово-трудових обов'язків [2, с. 72-73].

Д.В. Швець підкреслює той факт, що первинна професійна підготовка має дві сторони: практичну і теоретичну. 1. Теоретична сторона первинної підготовки спрямована на надання слухачу необхідної бази знань, на яку буде спиратись у своїх діях майбутній професіонал, та формування у людини певного світогляду. 2. Практична сторона первинної підготовки формує в майбутнього правоохоронця певну сукупність умінь і навичок, які будуть йому необхідні при безпосередньому виконанні службових завдань та стануть запорукою якісної реалізації прийнятих у різних службових ситуаціях рішень. Без наявності арсеналу практичних навичок правоохоронець просто не зможе ефективно втілити в життя прийняте ним рішення, а деякі вміння навіть можуть зберегти йому життя. Доцільно погодитися з дослідником про те, що саме у збалансованому поєднанні теорії та практики лежить шлях до отримання дійсно ефективної та сучасної системи первинної професійної підготовки, яка за своєю якістю не буде поступатись західним зразкам [3, с. 108]. Отже, первинна підготовка поліцейських спрямована на поєднання теоретичної та практичної складової для формування початкового інструментарію їх діяльності на службі в Національній поліції.

В. Бондаренко на основі аналізу професійних програм первинної професійної підготовки поліцейських, яких уперше прийнято на службу

© Васянович Л. В., 2024

в поліцію (інспектори патрульної поліції, слідчі, оперуповноважені карного розшуку, дільничні офіцери поліції), констатує, що загальний фонд навчального часу становить 732 години. Типовим навчальним планом передбачено низку дисциплін, які утворюють нормативну та варіативну частини. Нормативна спільна для слухачів усіх підрозділів поліції та, відповідно до державного стандарту, містить 25 навчальних дисциплін і складається з трьох розділів: 1) загально-професійна підготовка (86 годин); 2) професійно-теоретична (134 години); 3) професійно-практична (236 годин). Фонд навчального часу нормативної частини – 472 години, із них 456 – навчальних занять. Детальний аналіз професійних програм засвідчив, що найбільша питома вага навчального часу відводиться на професійно-практичну підготовку (236 годин), до якої входить вогнева (64 години) та тактична підготовка (126 годин). Тематика цих дисциплін покликана наділити слухачів знаннями й сформувати спеціальні рухові вміння й навички для забезпечення особистої безпеки та безпеки громадян під час виконання службових обов'язків у ситуаціях із різним ступенем ризику [4, с.44].

Необхідність такої різносторонньої первинної підготовки обумовлена багатоманітністю самої поліцейської діяльності, функції якої дослідники поділяють на пізнавальні, комунікативні, організаційні та конструктивні. Розглядаючи такі функції поліцейського, як пізнавальна та комунікативна, Д.С. Тихонова вказує на їх нерозривність. Оскільки при встановленні поліцейським контакту з громадянами, розраховує на отримання значущої інформації та досягнення професійної мети. Пізнавальну діяльність можна визначити, як пошук, сприймання, аналіз та узагальнення інформації, за допомогою якої встановлюється істинне знання щодо конкретної кримінальної справи. Комунікативна діяльність спрямована на забезпечення оптимальних умов контактної взаємодії органів поліції та громадян для збирання професійної важливої інформації, організації конструктивної діяльності – на створення умов дотримання процесуальних норм оформлення й документування результатів діяльності та контроль за відповідністю її нормативно регламентованим вимогам. Конструктивна діяльність складається з відбору та компонування зібраного доказового матеріалу, а також з планування розслідування [5, с. 108-109].

Цікавою є позиція О.О. Ганжі, який стосовно значення первинної підготовки працівників поліції вказує наступне: по-перше, проходження первинної підготовки є обов'язком для поліцейських, які вперше прийняті на службу в поліції. По-друге, метою такої підготовки є набуття спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції. По-третє, проходження первинної підготовки є необхідною умовою фактичного початку службової кар'єри, допущення до виконання повноважень поліції. По-четверте, законодавством передбачено звільнення зі служби в поліції в разі відрахування з навчальних закладів, де здійснювалася первинна професійна підготовка, до закінчення

© Васянович Л. В., 2024

навчання, а також в разі отримання незадовільних оцінок за результатами іспитів [2, с. 75].

Таким чином, первинна підготовка поліцейських має надзвичайно важливе значення, адже саме на цьому етапі формується основа їхньої професійної діяльності. Вона є своєрідною відправною точкою, з якої починається шлях майбутнього правоохоронця, і визначає рівень його готовності до виконання службових обов'язків. У процесі первинної підготовки поліцейські не лише опановують базові знання із законодавства, тактики, кримінального процесу чи основ адміністративної діяльності, а й засвоюють ключові принципи взаємодії з громадськістю, дотримання прав людини, етичної поведінки та особистої відповідальності за прийняті рішення.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16 лютого 2016 року № 105. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16#Text

2. Ганжа О. О. Первинна підготовка працівників Національної поліції України як чинник їх службової кар'єри. Юридична наука. № 10(112). 2020. С. 70-77

3. Швець Д.В. Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських. Право і безпека. 2017. № 3 (66). С. 103-112

4. Бондаренко В. Особливості програм первинної професійної підготовки працівників Національної поліції України. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. Вип. 25. С. 43-49.

5. Тихонова Д. С. Первинна професійна підготовка працівників поліції. Теорія і практика розвитку правових інститутів (м. Київ, 10-11 березня 2021 р.). К. : «Науково-дослідний інститут публічного права», 2021. С. 108-111

© Васянович Л. В., 2024